

*Николаєв Ігор Станіславович,
кандидат юридичних наук,
юридичний радник Центру комерційного права*

РЕФОРМА СИСТЕМИ БАНКРУТСТВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ

Однією з найголовніших економічних та антикорупційних реформ, яка триває в Україні, є реформа системи банкрутства. Від її успішності багато в чому залежить відновлення вітчизняної економіки та фінансово-банківської системи, забезпечення сталого розвитку національної ринкової системи, непорушність права власності, неухильне виконання контрактів.

Іноземні та вітчизняні інвестори приділяють значну увагу цій реформі та покладають на неї великі сподівання з огляду на той факт, що система банкрутства в Україні, на жаль, використовується не за традиційним призначенням (забезпечення розрахунків з кредиторами, відновлення платоспроможності боржника, очищення ринку від неефективних господарюючих суб'єктів, збереження працюючого бізнесу тощо), а для вирішення інших «завдань», наприклад, завершення постприватизаційних процесів, заволодіння чужою власністю, ухилення від виконання зобов'язань перед кредиторами та ін.

Рік тому був здійснений черговий значний крок до здійснення реформи, 18 жовтня 2018 року прийнято Кодекс України з процедур банкрутства, введення в дію якого очікується 21 жовтня цього року.

Цим актом кодифіковано законодавство про корпоративне банкрутство та банкрутство фізичних осіб. В частині законодавства про банкрутство юридичних осіб суттєво покращено регулювання процедур банкрутства, спрощено доступ до цих процедур, аби боржник та кредитори отримали можливість скористатися цими процедурами своєчасно, вдосконалено процедуру досудової санації, продажу майна боржника, більш чітко

врегульовано строки процедур.

Крім того Кодекс скасував норми, які зазвичай використовувалися для зловживань процедурами та маніпуляцій із майном боржника, зокрема, які; забезпечували можливість продажу майна боржника за безцінь через непрозорі аукціони (так, наприклад, було продано 8 квартир у місті Києві по 1-й гривні за кожную); можливість передавати майно боржника шляхом укладання мирової угоди без отримання грошей за це майно та без здійснення продажу на аукціоні; можливість введення процедур санації, які роками тривали без плану санації та розрахунків з кредиторами тощо.

В частині банкрутства фізичних осіб зроблено першу спробу законодавчо врегулювати цей інститут, який раніше не був відомий вітчизняній правовій системі. Очікується, що запровадження інституту банкрутства фізичних осіб дозволить добросовісним боржникам розв'язати проблему неможливості обслуговувати непомірні боргові зобов'язання, а банкам та іншим кредиторам дасть можливість отримати від боржника частину боргу, який той здатен сплатити (шляхом застосування відстрочки, розстрочки та часткового прощення боргу). Суттєву вигоду отримає також суспільство та держава, оскільки безнадійний боржник зможе розрахуватися по боргах, відновити свою платоспроможність та повернутися до нормального соціального та економічного життя.

Слід також відзначити, що Кодекс України з процедур банкрутства дає потужний поштовх до подальшого інституційного розвитку професії арбітражних керуючих, створює умови для того, аби арбітражні керуючі гарантовано отримували за свою роботу належну оплату, передбачає можливість створення органів професійного самоврядування (зокрема, Асоціації арбітражних керуючих України з обов'язковим членством всіх арбітражних керуючих України), участь представників професійної спільноти в формуванні спільно з Міністерством юстиції персонального складу Кваліфікаційної та Дисциплінарної комісії арбітражних керуючих тощо.

Новий етап реформи також спричинив збільшення уваги до банкрутства з

боку науковців, появу нових дискусій та наукових розробок.

Відтак, сфера банкрутства, якій зазвичай приділялась увага лише у вузькому колі фахівців, отримала популярність серед широкого загалу представників правничої спільноти, науковців, банківської та бізнес-спільнот, представників влади.

Сподіваємося, що наступним етапом реформи буде належна імплементація нового законодавчого масиву, з урахуванням кращих світових практик та вже існуючого досвіду вітчизняних експертів та фахівців в сфері банкрутства. Результатом цього має стати відновлення вітчизняної економіки, а також досягнення цілей та показників її розвитку, визначених, зокрема, в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, яку ухвалено Верховною Радою України 4 жовтня цього року.